

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre..... 16 kor.
 Negyedévre..... 4 "
 Helyben házhoz beérve:
 Egész évre..... 20 kor.
 Negyedévre..... 5 "
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre..... 24 kor.
 Negyedévre..... 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétéfő és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kérésre visszafizetés
 vagy megöröklésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

A szabadkereskedelem ellen.

(K. Ö.) Most hogy a szerbek újból sürgetik a kereskedelmi szerződés megkötését és ebben — úgy látszik — a külügyminiszteriumban hathatós támaszt nyernek, éppen kapóra jönnek azok az események, melyek a napokban Angliában történtek és melyek hangosan mellett beszélnek, hogy minden ország, ha gazdasági válságba nem akar kerülni, védvámokkal védelmezze meg a nemzeti termelését.

Angliában tapasztalni kezdték, hogy a szabadkereskedelmi rendszer csődöt mondott. Valamikor a szabadkereskedelemnek köszönhető Anglia mult és jelen nagyságát. Ma azonban, midőn alig van ország, mely a védvámok politikára ne térne át, azt tapasztalják, hogy Angolország első rangú versenyképessége szűnőben van. Bizonyára nagyobb szolgáltatást tesz hazájának az, aki nyíltan reá mer mutatni azokra a veszélyekre, melyek közgazdasági fejlődését megakasztják, mint az, aki meg meglevő nagyságának köpenybe burkolózva, se lát, se hall. Ebből a szempontból csak dicséret illeti Balfour angol államférfit, aki nyíltan bevallotta, hogy közgazdaságilag Anglia már nincs az első helyen. Németország és az Egyesült-Államok észrevétel nélkül melléje sorakoztak és felő, hogy Angolország a harmadik helyre szorul. Mindenesetre jó, ha a második helyet biztosíthatja magának.

A változás onnét van, mivel úgy Németország, mint az Egyesült-Államok idejében észre vevén az idők változását, a vámvédelem politikáját proklamálták. Németország hatalmas ipari fellendülése után oly agrár-vámvédelmet biztosított a Német mezőgazdaságnak, mely valóságos prémiumszámba megy. Az Egyesült-Államok kimondották, hogy Amerika az amerikaiak és oly vámkezelésben részesítették az idegen árut, mely a prohibíció vámjellel birt, — mialatt olcsó mezőgazdasági termelésével elárasztotta a kontinenst.

A változás onnét van, mivel úgy Németország, mint az Egyesült-Államok idejében észre vevén az idők változását, a vámvédelem politikáját proklamálták. Németország hatalmas ipari fellendülése után oly agrár-vámvédelmet biztosított a Német mezőgazdaságnak, mely valóságos prémiumszámba megy. Az Egyesült-Államok kimondották, hogy Amerika az amerikaiak és oly vámkezelésben részesítették az idegen árut, mely a prohibíció vámjellel birt, — mialatt olcsó mezőgazdasági termelésével elárasztotta a kontinenst.

A konzervatív párt Angolországban Chamberlain idejében mindössze annyit akart, hogy az anyaország a gyarmatokkal szorosabb szövetségbe lépjen, mely némileg megkönnyítene a gyarmatoknak egyéb Angliába importáló országokkal szemben szállítóképességét és már ez a

követelés is oly vihart támasztott, mely elsöpörte a konzervatív pártot.

Az angol politika dicséretére legyen mondva, hogy ezt a kérdést újból felszínre hozta és pedig oly alakban, mely igen tanulságos, különösen azokra a nemzetekre nézve, melyeknek még mindig azt predikálják, hogy hiába minden, csak nincs jobb gazdasági irányzat a gazdasági irányzat a szabadkereskedelmi irányzatnál.

Ezek közé a nemzetek közé mi is tartozunk. Nálunk is igen sokan úgy szeretik feltüntetni a vámoikat, mint a kereskedelem béklyóit.

Hát bizonyos értelemben ez úgy is van. Mert az internacionális kereskedelem, ha vámok nem feszélyezik, sok tekintetben improduktív munkát végez, amennyiben a közvetítői haszonért árut szállít olyan helyekre is, ahol azokra szükség nincs. Láttuk ezt annak idején mikor az országot agrár-vámok nem védtek és a közvetítés ide csődítette a balkán búzát, melyre nekünk igazán nem volt szükségünk.

Ez az irányzat felüti a fejét, valahányszor kereskedelmi szerződések megkötéséről van szó és ilyenkor nem a

"TISZÁNTÚL" TÁRCZÁJA.

A diplomata.

Írta: F. Clemens.

Legutóbb azt írta: ha három napon belül nem teljesítem követelését, kiadja leveleimet ellenségeimnek, vagy pedig valamelyik ellenem törő hírlapnak. Jól ismerem! Ha meg nem veszem tőle a leveleket, jövő vasárnap már bizonyosan nyomtatásban olvashatom valamelyik lapban!

— Ördögös nő! — dühögött Allan izgatottan. — Csodálkozom, hogy már régebben nem használta fel a leveleket!

— Valószínűleg elhanyagta és csak most találta meg.

— Ha ha az egész csak üres fenyegetés és a levelek nincsenek is már birtokában?

— Fájdalom, nem úgy van, — mondta a miniszter kesernyés hangon. — Elküldte a levelek másolatát, hogy azok tartalmára emlíkeztessem.

— És mit tartalmaznak az állítólag kompromitáló levelek?

— Az egyikben a mostani miniszterelnököt korhelynek neveztem, akinek egy csepp agyveleje sincs; a másikban butának mondtam.

Alaa alig volt képes nevetését elfojtani.

— Te nevezhetsz, de én ki vagyok szolgáltatva a galád nő nemtelen bosszújának.

— Nem tettél még kísérletet valamiképpen a levelek birtokába juthatni?

— Dehogyan nem. Két nappal ezelőtt két csavargó — természetesen csak véletlenül — megtámadta a központi sétányon és mindenét elrabolta, de a levelek nem voltak nála. Később — távollétében — a lakást kutattattam át — hiába. Nincs tehát más választásom: fizetni, vagy lemondani.

— Azt hiszem, a fizetés előnyösebb lenne.

— Nem és ezerszeresen nem! — kiáltotta Gordon határozottan. — Nem adok neki pénzt! Inkább lemondok! Ötvenezer dollár — nagy pénz!

— Bizony, elég nagy! De mi lesz az én huszonöt ezer dollárommal? — így kísérlette meg Allan a társalgást a régi mederbe vezetni.

— Milyen arcátlan! Hát nem érted helyzetem kritikus voltát?

— Amit nekem adsz, bácsikám, — azt én megtérítem!

— Miből, ha lemondok, az állás sincs biztosítva számodra.

— Azt pedig okvetlen meg kell kapnom! Fel s alá sétált gondolkozva, aztán birtelen megállt.

— Bácsikám, van egy eszmém! Megmentelek! És egy centet sem kell fizetned!

A miniszter ráförmedt:

— Lehetetlen! Nincs mentég számomra!

De Allan olyan biztatólag mosolygott felé, hogy elhaló reménye újra éledni kezdett.

— Tudom, hogy az ördöggel cimborálsz, de ez esetben...

— Azzal a színésznővel most majd mi játszunk egy kis komédiát, feltéve, ha kifizeted adósságaimat és biztosítod számomra a hivatal!

— Mindent megteszek, csak mondd el, mit szándékozol tenni?

— Az, az én titkom! Te csak ird meg neki, hogy adjon nyolc napi haladékat; ha még ezenfelül biztosítod, hogy ebből semmi hátránya se származik, bizonyosan belerohan a kelepécsébe.

— Nem bánom hát, de vigyázz, nehogy valami újabb bajba juttass.

— Bizzál bennem, bácsikám! Tehát számíthatok a pénzre?

— Ha becsületesen visszafizeted!

— Ebben megnyughatal. Tehát harmincezer dollár adósságom van.

— Csak huszonöt ezret mondtál...

— Harnincezret! Nem tételezed fel talán, hogy meg akarlak csalni?

— Jó, jó, de reményem ezután már nem szaporodik?

— Nem... azaz mégis! Legfeljebb har-

KOCH

TESTVÉREK

Elsőrangú mérték-osztály, előnyös ruha-bérlés. Angol szövetek méterenkénti eladása. Rendelészzerű munkával elkészített férfi-, fiu- és gyermekruha különlegességek

Óriási választék. Minták és öltözködési almanach ingyen.

NAGYVÁRAD, Bémer-tér.

■ ■ Olcsó szabott árak! ■ ■

Telefon sz. 732.

nemzeti termelés, hanem idegen országok érdekeit szolgálja.

Emlitettük, hogy Szerbia kereskedelmi szerződést akar velünk kötni. Nincs kifogásunk ellene, ha ez a magyar agrár-érdekek sérelme nélkül megtörténhetik.

Emlegetik azonban az élő állat behozatalt, az őrlési forgalom reaktiválását és mindezt azért, mert ez az osztrák és magyar ipar érdeke. Hát bocsánatot kérünk, mi mindenekelőtt a magyar mezőgazdasági érdekek mérlegelésével fogjuk lel a dolgot és akkor az kell mondanunk, hogy a magyar ipar létérdeke a magyar mezőgazdaság felvirulása. A magyar iparnak a magyar mezőgazdaság az első, természetes és legerősebb fogyrstója. Aki az utóbbit gyengíti, az az előbbi életképességét lehetetlenné teszi.

Az életképesség egyedüli biztosítója azonban a védővamos politika. Ezt tehát ne bántsnk.

A politikai válság.

A politikai helyzetben ma újabb mozzanat nem igen követhető. A válság a banksoportnak teljes felülkerekedése következtében annyira kiélesedett, hogy ma már csak két eshetőséggel lehet számolni: vagy enged a korona és a kormányt a függetlenségi többségre bizza, vagy pedig súlyos konfliktus tör ki a korona, és a parlament között. Bécsi újságok szerint a korona nem fogja bevárni Justh kilencnapos terminusát, hanem még előbb egy parlamenten kívüli kormányt fog kinevezni, mely a Házat királyi kéziratral el fogja foglalni. Egyelőre biztossat senki se tud.

minckétezerre! Hozzá az osztályfőnöki állás 6000 dollár fizetéssel.

— Előbb csak ötezetet kívántál!
— Bácsikám, légy oly szives, engedélyezd a többletet!
— Legyen hát! Vigyen el az ördögl!
— Köszönöm és most irj azonnal ónagyságának, nekem pedig add át a levelek másolatát.

— Minek?
— Szükségem van rá!
— A viszontlátásig!
— A viszontlátásig!
A miniszter azonnal irt a színésznőnek, aki rögtön válaszolt, hogy a kért nyolc napi haladékot magyalelkűen megadja.

Elmult három-négy nap anélkül, hogy Allan mutatkozott volna, pedig a miniszter még sohase várta öcscsét olyan türelmetlenül, mint éppen most. Küldöncöt menesztett utána, levelet irt neki . . . de Allan nem jött.

— z a fickó megcsalt! A határnap holnap már lejár és tönkre vagyok téve!
Sóhajtozva leült és kezébe vette a »New-york Tribune« aznapi számát.

— Mi ez? Tán felfordult a világ?! — kiáltotta hirtelen.

Kövére, nagy betűkkel látta nevét a lapban, melyet rémületében kiejtett a kezéből, de csakhamar gyötörő kíváncsisággal ismét felkapott és a következőket olvasta:

Cáfolat Buriánról.

A »P. L.« következőleg nyilatkozik a közös pénzügyminiszter miniszterelnökségi jelölteséről:

Most már túl vagyunk a Kossuth audienciáján és a Burián báró kormányelnökségéről beszélnek.

A legilletékesebb helyről kapott információink szerint közölhetjük, hogy ez a kombináció merőben alaptalan és önkényes. Tudomásunk szerint erre egy percig sem gondoltak.

Az arra vonatkozó híresztelés onnan származhatott, hogy a bécsi közös miniszteri tanácskozásokon a boszniai annexió javaslatok két pontja elintézetlenül maradt és hogy Burián báró ezen két pont elintézése végett ismételt bejelentette Wekerle miniszterelnöknel Budapestre való jövetelét.

Nagyon valószínű tehát, hogy Burián báró még ma vagy holnap ideérkezik; de eljövetele a politikai válsággal semmiféle összeköttetésbe nem hozható.

Tárgyalások telefonon.

Feltűnést kelt az a rendkívül nagy telefon forgalom, amely ma Budapest és Bécs között bonyolodott le. Egész délelőtt állami beszélgetésekre használták a vezetékét s még sürgős magánbeszélgetést sem lehetett kapni. Ezek az állami beszélgetések tulajdonképpen a válság dolgában folytatott tanácskozások, a melyeknek eredménye majd csak ezután fog kiderülni.

A bécsi sajtó.

Bécsi tudósítónk táviratozza, hogy ma reggel az összes bécsi lapok támadást intéztek Kossuth Ferenc és Justh Gyula ellen. A »Neue Freie Presse« egyetért a Luegeristákkal és ugyanazt írja, mint a »Reichspost« és a »Va-

terland« Valamennyien azt hirdetik, hogy a függetlenségi párt képtelen a kormány átvételére és hogy Justh Gyula csoportjával letörte Kossuth Ferencet, ami azt bizonyítja, hogy Kossuth-ot egyáltalában nem lehet a függetlenségi párt vezérének tekinteni.

Wekerle bécsi utja.

Politikai körökben ma délben az a hír terjedt el, hogy a király holnap mégis kihallgatáson fogadja Wekerle Sándor miniszterelnököt, a ki ezért ma este Bécsbe utazik.

Szell Kálmán a királynál.

Tegnap Budapesten elég nagy feltűnést keltett, hogy Szell Kálmán a királytól sürgős meghívást kapott. Szell Kálmán nyomban Bécsbe utazott és kihallgatáson jelentkezett. A kihallgatás megtörténte után Szell visszautasított Budapestre. A kihallgatásról egyáltalán semmi értesítés nem érkezett.

Batthyányi a helyzetről.

A Zeit egyik munkatársa előtt tegnap Batthyányi Tivadar gróf érdekesen nyilatkozott a mai helyzetről. Többek között azt mondta, hogy csak két eshetőség forog fenn. Tudniillik vagy megbizsa a király a többséget a kormányzással, vagy azonnal feloszlatják a Házat. A függetlenségi pártra a feloszlítás is előnyös lenne, mert a választások után a párt megerősödne és elmaradnának azok, akik most hátráltatják az együttes működést.

Rauch Pál báró Bécsben.

Rauch Pál báró tegnap Budapestról Bécsbe utazott és hosszasan tárgyalt Aerenthal külügyminiszterrel. A tárgyalás után kihallgatáson jelent meg a királynál. A bán a horvátországi állapotokról tett jelentést az uralkodónak.

»Életemből. James Gordon miniszter önéletrajza.«

Mélyen felsóhajtott és reszkető kezével törölgette arca veritékét.

— Mit jelent ez? Honnan vette »Tribuna« az életrajzomat?! — így kiáltott fel kétségbeesetten.

Gordon fokozódó kíváncsisággal folytatta az olvasást. Ha csalásról, vagy hamisításról lenne szó, ugy ezt csak valamelyik alantos hivatalnok követhette el, aki életének intim viszonyait ismeri. Olyan ifjúkori bűneit sorolta fel, melyeket régebben, bizalmas baráti körben mondott el. A nyomtatott betűk, diákéveinek ecsetelése és politikai pályafutásának kezdőnapjai teljesen megfeleltek a valóságnak.

Hirtelen felugrott a helyéről, mintha darázs csapta volna meg. Miss Hallmural folytatott viszonyára bukkant. Lázas izgatottsággal futotta át a sorokat . . . szeméi szikráztak és arca nekipirult a nagy felindulástól. Valamennyi meggondolatlan jelzést, mit a miniszterelnök ellen leveleiben használt, ott találta a hirlapban, de olyan alakban, hogy még a legkonokabb ellensége se botránkozhatott volna meg rajta: olyan alakban, melyben a szavak és vélemények eredeti jellegükből kivetkőzve, egészen más színben tűntek fel. Mintha ő maga beszélne el a történeteket, humoros alakban válaszolva hajdani viszonyát a miniszter-

elnökhöz, akit akkor még valódi értékében méltányolni nem tudott. A jövő bebizonyította, milyen igaztalan volt akkor és azért éri most szükség a nagy férfiut minden támadás ellen védelmezni, és őt tiszteletével és bámulattal körülrajongni. Kuriózumkép-en ideai még azokat a meggondolatlan kifejezéseket, melyekkel az érdemes kormányférfiut régi szeretőjéhez, miss Hallmurhoz intézett leveleiben illette; egyszerű mind oktatólag inti a nyájas olvasókat, hogy tartózkodjanak a meggondolatlan cselekedetektől a politikában és azt tanácsolja: fontolják meg alaposan, mielőtt valakit méltatlanul támadnának. Hogy a mostani miniszterelnök milyen nemes, fenkőt jellemű, abból is kiviláglik, hogy e sorok írója, aki gyűlöletével üldözte, barátságával és bizalmával nemcsak megtisztelt, de a kabinetben is meghívta miniszternek. Ebből a hangnemből folyt az egész, hosszú hirlapi cikk.

Mikor Gordon a végére jutott, megtörtülte izzó homlokát és majdnem ugrált örömben.

— Nagyszerű! kitűnő! Ez volt az egyetlen mód a megmentésemre! Miss Hallmur megpukkad mérgében, ha elolvassa! Most már kitépük kezéből a mérgezett nyilatkat.

A megnyílt ajtón Allan Wising rohant be — Nos, bácsikám, meg vagy velem elégedve.

A miniszter megölelte öcsét, miközben

Zárdába menő leánykák részére **iskolakötények**, **harisnyák**, **keztük**, **reggeli és sárcipők**, **esőernyők**, **fiókos tükrök**, **evőeszközök**, **mosdótálak**, **haj-, ruha- és fogkefék**, **ugyszintén fésük**, **szappanok** és **iskolatáskák**, **könyvszujjak**, **toktartók** legjutányosabban **szerezhetők be**

Friss és Társánál

Rákóczi-ut.

Telefon 130.

Telefon 130.

A hatvanadik évforduló.

— Október 6. —

Tegnap, október 6-án kegyelettel ülte meg Nagyváradi város közönsége az aradi 13 vértanú kivégzésének emlékét, a nagy nemzeti gyásznapi hatvanadik évfordulóját.

Gyászmise.

Délelőtt 9 órakor a *Szent László* templomban gyászmise volt a 13 kivégzett honvéd tábornok lelki üdvéért. A templom főoltára gyászdrapériával volt bevonva. A templom hajójában volt felállítva a katalok körül délszaki növényekkel, virágokkal és égő gyertyákkal, e fölül pedig a 13 vértanú arcképeivel. A 48-as párt és a 48-as népkör tagjai nemzeti és gyásziobogóval jelentek meg. A templom zafolóság megteelt előkelő közönséggel. Ott voltak a többek között: Rimler Károly polgármester, dr. Bozóky Alajos jogakad. igazgató, Műter Ferenc nyug. táblabíró, Dus László nyug. v. főügyész, Bertsey György ipartestületi elnök, dr. Thury László v. főügyész, Amánt Béla a 48-as honvédgyelet elnöke, a 48-as honvédekkel, a 48-as párt tagjai, dr. Adorján Emil alelnökkel, továbbá dr. Altman Jakab, Déri János, id. Márkus János, Szilárdy Ernő, Tátray Sándor, Andriška Károly, Voszka Ferenc, Kiss Dávid, Lukács István, Mokry János, Virányi Győző stb.

A requiemet dr. Vucskics Gyula esperesplébános végezte segédlettel. A szent mise végén, az orgona hangjai mellett a jelen voltak a magyar Himnusz énekelték.

A katalokot *Farkas* József műkertész díszítette. Kozmáné, Komáromi Mariska és Sutarill Mária szép koszorukat helyezték a katalokra, amelyeket a szentmise végeztével Mokry János, Katona Mihály és Zana Ágoston a Nagy Sándor József tábornok vértanú emléktábláján és *Szacsnyay* Imre vértanú emlékszoberán helyezték el.

olyan erősen szorította magához, hogy még a lélekzete is elállt.

— Allan, derék fiu vagy! Ez nagyszerű eszme volt! Reményem, most már túl vagyok minden veszélyen?!

— Az egész város, — a miniszterelnök maga is el van ragadtatva a cikktől.

— Hát ezt meg már kitől tudod?

Allan kényelmesen leült, rágyújtott egy cigarettára és fontoskodva így szólott:

— A t hiszed, könnyű dolog volt ezt a cikket a *Tribune*-ban nyilvánosságra hozni? Magad emittetted, hogy a szerkesztőség már gyakran kérte az életrajzodat és miután én az életem folyását jobban ismerem, mint sejtet, elhatároztam, hogy a te életrajzodat, — a te nevedben — én írom meg.

Háromnapi szorgalmas munka után elkészítettem. Aztán kihallgatásra jelentkeztem a miniszterelnöknel, közöltem vele a cikk tartalmát és megkérdeztem: nincs-e kifogása kiadása ellen? A miniszterelnök kedélyesen fogta fel a dolgot és beleegyezett. Nagyobb biztonság okáért felolvastam neki a kényesebb részeket, természetesen az általam választott gyöngédebb formában. Mert minden a világon a formától függ. Azután a kéziratot a *Tribune*- szerkesztőségébe siettem, hol tárt karokkal fogadtak és elismerésül kétezer dollár tiszteletdíjat adtak.

— Becsületesen megszolgáltad, kedves Allan!

— Remélem most már te is teljesíted kéréseimet?

— Természetesen! Az állást már kieszközöltem, az adósságaidat is kifizetem és csak

A jogászság ünnepélye.

Nagyszabásu ünnepség keretében rótt a kegyeletét a hatvanadik évfordulón a nagyváradi jogászság az aradi vértanúk emlékére iránt.

A városháza dísztermét már 5 órakor zsafolóság megtöltötte a közönség ugyannyira, hogy igen sokan még a hölgyek közül is a karzatról voltak kénytelenek végig hallgatni az ünnepély műsorát, melyet *Véssey* Kálmán a jogászság elnöke nyitott meg. *Véssey* szakítva a sablonnal, szépen megírt s költői becsú verses prólóggal nyitotta meg az ünnepélyt.

A prólóg szép előadása nagy hatással volt a közönségre. Gondolatokban gazdag prólógját a következő sorokkal zárta be a vértanúk szelleméhez szólva.

Szunnyadatok, aludjak szépen,
Álmodjátok meg a boldogabb jövőt.
Bizzatok a magyar dicsőségben.
Hősiesség és ősi erényben,
S imádkozzatok az Isten előtt.

Ezután *Tisza* L. Karola a Szigligeti színház művészöje énekelt régi kurucz dalokat óriási tetszés közepette Hasonló módon sikerült *Kassay* Károly éneke is. Hatásos alkalmi ódát szavalt *Tóth* Elek az ő közsímert művészetével. Percekig tartó tapsban nyilvánította a tetszését a közönség. A *Hodossy* Márton joghallgató ünnepi beszéde szintén igen tetszett. Egyszóba foglalva az egész ünnepély oly fényes keretben tartott meg, hogy méltán díszére válik a jogászságnak ez az ünnepély.

Budapestben.

A székesfőváros hazafias polgársága és ifjusága kegyelettel ünnepelte meg az aradi vértanúk kivégzésének évfordulóját. Az egyetemi épületekre, a főváros iskoláira és számos középületre kitűzték a gyásziobogót.

Az ünnepi gyásziistentiszteletet, melyet az 1848-49-es honvédgyelet országos egyesülete rendezett, délelőtt 10 órakor volt a belvárosi;

huszonkétezer dollárt kell visszafizetned, mert tizezret megérdemelsz, remekül sikerült mesterművedért.

A miniszter csalatkozott, midőn feltételezte, hogy kedves öcsöce hálás öleléssel fogadja majd nagylelkű ajánlatát.

— Bácsikám! — így kiáltott Allan komikus felháborodással. — Fősvény voltál és az is maradsz mindég!

Nyomorult tizezer dollárt kínálsz, amiért én ötvenezret menttettem meg a számodra, mikor éppen negylelkűen fel akartam ajánlani, hogy a felével is megelégszem!

— Te pedig léha voltál és az is maradsz; ami igaz, az igaz! Hanem azért kitűnő diplomata válik belőled és meg vagyok győződve, hogy jövő állásodat fényesen be fogod tölteni.

Különben, amit most kiereszkolsz tőlem, később hiányozni fog az örökségedből!

E pillanatban belépett a szolgál, a ki a miniszternek levelet adott át.

— Hallmúr ő nagyságától! — kiáltotta Gordon vidáman.

Most már megelégedne ötezer dollárral is! Isten neki, megkínálom ötszáz dollárral!

— Egészen felesleges! Ne is válaszolj neki! Az az 500 dollár jobb lesz nekem; veszek rajta egy szép karperecet imádott *Sylvianak*!

Öt perc múlva a fiatal diplomata már megkapta az 500 dollárt, melylyel az ékszeréshez sietett. ahol menyasszonyának a karperecet csakugyan megvásárolta.

(Vége.)

egyetemi templomban. Az ünnepi alkalomra a főhajóban díszes katalokot állítottak fel, a főszentélyben és az első sorokban a padokat fekete drapériával vonták be.

A gyásziistentiszteleten megjelentek *Kossuth* Ferenc kereskedelmi miniszter, az ország függetlenségi és 48-as párt elnöke, *Ambrozovic* Lajos és *Palugyay* Móróc főispánok, *Herczegh* Mihály udvari tanácsos, *Földes* Béla, *Ilyés* Bálint, *Szatmári* Mór, *Szász* József, *Sümegei* Vilmos, *Lovász* Márton és *Andor*, *Kállay* Lipót, *Barcsey* Andor, *Burgyán* Aladár országgy. képviselő, *Sághy* Gyula udvari tanácsos, tudományegyetemi rektor vezetésével *Mihályly* Ákos, *Magyary* Géza, *Liebermann* Leó és ifj. *Szinnyey* József dékánok, *Dessewffy* Arisztid képviselőházi elnöki tanácsos, dr. *Pallay* Sándor, Pestvármegye képviselőtábor, *Fazekas* Ágost alispár, Budapest székesfőváros részéről *Kun* Gyula tanácsnok, *Bermann* Ottó, id. *Szinnyey* József, *Lakatos* Miklós, a honvédmenedékház öreg honvédei teljes díszben és még nagyon sokan.

A gyászmisét a főoltárnál dr. *Robitzek* Ferenc t. kanonok, szemináriumi alkormányzó mondotta az aradi tizenhárom vértanú tábornok lelkiüdvéért, még a mellékoltárnál *Markos* Gyula országgy. képviselő mondott misét. Az istentisztelet alatt az énekkar *Kerekes* István vezetésével gyászdalokat adott elő. Mise után a gyülekezet az ifjusági gyászünnep színhelyére vonult.

Szívből fakadt s megható megemlékezés volt az aradi vértanúkról az a gyászünnep, a melyet az egyetemi templomban tartott gyásziistentisztelet után a fővárosi Vigadóban rendezett az egyetemi ifjuság. A gyászünnep kezdetét délelőtt 10 órára jelezték a meghívók, de már fél 10 órakor egészen megtelt gyászó közönséggel a Vigadó hatalmas nagyterme. Az első padsorokban a szabadságharc vitéz katonái, az agg honvédek ültek s a díszes közönség sorában feltűnően sok uriaszony és leány volt.

— Pontosan 10 órakor bevonultak a terembe az egyetemi ifjak, zászlóvivőjük az egyetemi ifjuság zászlajával az emelvény baloldalára állott, a terem baloldali földszintes erkélyén megjelent az egyetemi tanácsos; *Sághy* Gyula udvari tanácsos, rektor, *Mihályly* Ákos, *Magyary* Géza, *Szinnyey* József és *Liebermann* Leó dékánok, dr. *Kiss* János, azonkívül dr. *Ballagi* Aladár országgyűlési képviselő, egyetemi tanár, *Váradi* Antal dr., udvari tanácsos és dr. *Zsembery* István. Az ünnep azzal kezdődött, hogy az egyetemi énekkarok *Hackl* N. Lajos nagy orgonajátéka mellett elénekelték a Himnusz, amelyet a közönség állva hallgatott végig. *Kóczé* Antal cigányprimás zenekara néhány kurucdalt játszott s ezután *Tóth* László, az Egyetemi Kör alelnöke ünnepi beszédet tartott.

Aradon.

Mint Aradról telegrafálják, ott a rendesnél is meghatóbban ünnepelték a gyásznapot.

Már kora reggel talpon volt a város, hogy a lengyelek fogadásánál jelen legyen. Lengyelországból, ugyamias, egy hatvantagú küldöttség érkezett ma reggel hét órakor Aradra, hogy részt vegyen a gyászünnepélyen.

A küldöttséget *Barabás* Béla képviselő üdvözölte. Az üdvözlést a leMBERGI polgármester köszönte meg.

Kérjük igen tisztelt vidéki olvasóinkat, hogy előfizetéseiket mielőbb megújítani sziveskedjenek, nehogy a lap szétküldésében e miatt akadály történjék.

ÉRTESÍTÉS

Tisztelettel értesítem a m. t. helybeli és vidéki úri hölgyközönséget, miszerint sikerült egy párisi céget megnyernem hogy kizárólag az én kalap üzletem részére köteles minden 2 hétben direkt Párisból a legújabb modelleket szállítani és ezáltal abban a helyzetben vagyok, hogy a t. vevőimnek minden 2 hétben közvetlen a Párisi divattal szolgálhatni. Kalapalakításokat nem saját ízlésem szerint, hanem eredeti Párisi modellek után alakítok. Eredeti modellek nálam megtekinthetők

Telefon 130.

Telefon 130.

Tisztelettel

Ujhelyi Róza

női kalap harisnya és ernyőkülönlegességi üzlete Nagyváradi, Rákóczi-ut. 33.

Biharmegye a múlt hónapban.

A közigazgatási bizottság ülése.

Biharmegye közigazgatási bizottsága tegnap tartotta meg október havi ülését, melyről tudósításunk a következő:

Az ülés megnyitása után a jelentéseket olvasták fel, melyeket tudomásul vettek. A szokásos jelentések közül kiemelkedett dr. *Móric Ernő* főorvos jelentése. A főorvos a megye egészségügyi állapotát általában kielégítőnek mondta. Két betegség, a tífusz és a vérhas járványszerűleg lépett fel és áldozatokat is kivánt.

A tífuszjárvány Sáp községben kezdődött előbb szórványosan, azután járványszerűleg. Ennél sokkal nagyobb arányú volt a vérhas, mely Beznyén lépett fel és 168 megbetegülést okozott. Itt a halálozás 4-8 százalék volt. A járványorvos működése folytán a betegséget valamennyire lehetett lokalizálni. A betegség oka a rossz ivóvíz és a gyér táplálkozás volt. A vérhas e községben évről-évre fel szokott lépni, a minnek az oka a rossz ivóvízen kívül még az is, hogy a vármegye építkezési szabályrendeletét itt egyáltalán nem lehet érvényesíteni a nagy szegénység miatt.

Javasolja a főorvos, hogy írjon fel a közigazgatási bizottság a belügyminiszterhez, miszerint a község részére artézi kutat készíttessen tárcája terhére.

A főorvos javaslatát egyhangulag elfogadják.

A kavicsszállítás pályázati hirdetményének eredményét, melyből Kemény Manó ajánlata lett a legelőnyösebb. Kemény Manó a szállítást összesen 200.000 koronáért hajlandó elvállalni és 4 százalék engedményt ad.

A közigazgatási bizottság az alispánt bizta meg a további tárgyalásokkal s majd ha ezek befejezést nyertek, akkor fog végleg dönteni.

A tanfelügyelő jelentése következett ezután, melyet tudomásul vettek. Tárgyalás alá került a bikácsi görög kel. tanító, *Papp Tamás Flórián* fegyelmi ügye, melyben a bizottság úgy döntött, hogy a tanítót felfüggeszti állásától.

A közigazgatási bizottságnak másik érdek tárgya volt *Radovits János* rontói görögkaleti tanító ügye. Annak idején részletesen foglalkoztunk e tárggyal s akkor ama mézétünknek adtuk kifejezést, hogy a közigazgatási bizottság a 14 évi szolgálat után kimaradt tanítót állásába vissza fogja helyezni s a választást a bizottság meg fogja semmisíteni.

A közigazgatási bizottság tényleg így döntött. *Radovits Jánost* állásába visszahelyezte és abban megerősítette, a választást pedig megsemmisítette, illetve a *Radovits* helyére megválasztott tanítót nem ismerte el rontói tanítónak. Ez különben le is mondott.

Az ülés délután fél két órakor ért véget.

Munkaidő szabályozása a fűszerkereskedésekben.

Szociális vonatkozásban dicséretes és emberséges mozgalmat kezdeményeznek a nagyvárad *Janky Antal* utóda fűszerkereskedő cég új tulajdonosai. — A mozgalom célja volna bizonyos egyöntetű megállapodással szabályozni a fűszerkereskedésekben ma szokásos rendetlen és abnormis munkaidőt. — Tény az, hogy a fűszerkereskedők és személyeltük napi munkaideje a leghosszabb s igazán

méltányos dolog volna, ha az érdekelt fűszerkereskedők és a fogyasztó közönség összefogva végül megszüntetné azt az abnormis állapotot, hogy a fűszerkereskedők személyzete 12—14 órát töltsenek naponként fárasztó és megerőltető munkában.

Az emberséges áélu mozgalom érdekében a *Janky Antal* utóda cég mostani tulajdonosai felhívással fordulnak kartársaikhoz, hogy egyelőre a legkiáltóbb anomáliákat egyöntetű megállapodással szüntessék meg. A felhívást szociális jelentőségű tartalmánál fogva egész terjedelmében itt közöljük:

Felhívás fűszerkereskedő kartársainkhoz!

A proletáriátus helyzete talán egyetlenegy iparágnál sem annyira nehéz, a kenyérkereset sehol sem oly küzdelmes és megerőltető, mint a fűszerkereskedés szakmájában, mert a munkaidő abnormálisan nagy és az alkalmazottak fizikai erejét egy-egy napi munka teljes-tökéletesen kimeríti. Ott, ahol a személyzet rövid ebéd-idő megszakítással 12—14 órai napi munkát végez, szinte elképzelhetetlen, hogy mindenkor frissen és teljes munkakedvvel végezze teendőit. Fájdalom, nem vagyunk abban az ideális helyzetben, hogy az állapotokon gyökeresen és úgy változtassunk, hogy az emberi jogok ezután semmiben csorbát ne szenvedjenek, de igemis módunkban van az, hogy a bajt legalább enyhítsük és a helyzetet némiképen tűrhetővé tegyük. Az első lépés ez irányban az, hogy üzleteinket hétköznapokon este 8 órakor zárjuk és evégből egyöntetűen állapodjunk meg. Régi terv ez már és sajnálatos, hogy mindeddig nem mehetett teljesedésbe.

A második elhatározás az volna, hogy — a nagy ünnepeken kívül — minden pirossal nyomott kalendáriumi napon, legalább májustól szeptemberig délelben zárjunk.

Addig, amíg kartársainkkal ez irányban közelebbi érintkezésbe léphetünk, ezen uton ajánljuk tervünket szives jóakaratokba és ezután hívjuk fel az illetékes faktorok, a közönség, a kamara és a sajtó figyelmét és jókerő támogatását becsületes és emberséges tervünk kivételére. A közönség eminens érdeke, hogy oly helyeken, ahol a személyzet ki sem pihenheti magát és így a testi tisztaságára kellő gondot nem fordíthat, csemege- és fűszerszükségletet ne vásároljon; a kamara hivatott intézmény arra nézve, hogy ily irányú mozgalmak irányítója legyen, a sajtó pedig és — a nagyvárad *sajtó* különösképen — sokkal inkább tisztában van nemcsak hivatásával, sem hogy mi igényelhetnénk magunknak azt a szerénytelen jogot, hogy őt e hivatás teljesítésére serkentsük.

Kartársi üdvözléssel

Csatáry József és István

a *Janky Antal* Utóda cég tulajdonosai.

UJDONSÁGOK.

Előfizetési felhívás.

Válságos időkben élünk ismét. Nem kerestük, a helyzet hozta magával. De ha benne vagyunk, meg kell állanunk a helyünket s keresnünk kell a súlyos helyzetből való kibontakozást.

Erős meggyőződés, következetesség, az utak és eszközök higgadt megválasztása nélkül lehetetlenség a kibonyolítás. Mindezeket pedig csak az választhatja ki helyesen, akinek szilárd alapul szolgál a magyar nemzet fejlődéséhez való bizalom.

Fejlődünk, erősödünk csak azon az uton lehet, a melyet ezer év hagyományai jelöltek ki s a melyet két szóval jelölhetünk meg: keresztény Magyarország.

Ez a zászló a mi lobogónk, ez alatt küzdünk, a győzelem rendületlen reményével.

Küzdelmünkhöz kérjük tovább is a közönség fokozott támogatását. Lapunk pártolása, lapunk terjesztése, azoknak az eszméknek a propagálása, melyeket büszkén hirdetünk.

Kérjük az új negyedév elején új előfizetők toborzását — s a régi hátralékok beküldését. Ha valamit, akkor a sajtót első sorban kell testekkel támogatni.

Lapunk előfizetési árai a következők:

Előfizetési árok:

A kiadóhivatalban átvéve:

Egész évre	16 kor.
Negyedévre	4 .

Helyben házhoz hordva:

Egész évre	20 kor.
Negyedévre	5 .

Vidékre postán szállítva:

Egész évre	24 kor.
Negyed évre	6 .

A „TISZÁNTÚL”
szerkesztősége és kiadóhivatala.

* **Felemlük a vízdíjat.** A vízvezeték kibővítése folytán előtérbe tolt a vízvezetéki szabályrendelet módosításának mielőbbi keresztülvitele, hogy a jövő év elején már a módosított szabályzat életbeléphető legyen. A kibővítéssel járó költségek ugyanis a jelenlegi vízdíjak mellett nem fedezhetők. A városi tanács már elkészítette a módosítást, a melyet a jogügyi szakbizottság is tárgyalt már. A tanács tegnap kezdte meg a szabályrendelet tárgyalását, de csak a ma tartandó folytatásos ülésen fejezi be az egész szabályrendeletet, a melynek lényegesebb módosításai, hogy amíg az 500 koronáig terjedő lakberek után ezután is 3 százalékos lesz a vízdíj, az 500 koronán felüli lakberek vízdíját 4 százalékra emeli fel az új szabályzat; továbbá a fürdőszobák után az eddigi 20 korona helyett 30 korona lesz a vízdíj, míg az építkezéseknél elhasznált vizet az önköltségi árra emelik fel. Ki van mondva a szabályzatban, hogy ezután egyezséget nem kötnek ki a vízhasználatnál. — Foglalkozott a városi tanács még a gróf *Korniss Károly* által beadott ajánlattal, amely szerint a Jádólygőn létesítendő nagyszabású villanytelepről kilovattóránként 5 fillérért adná Nagyvárad városának a szükséges villamóramot. Abban állapodott meg a városi tanács, hogy gr. *Korniss Károly* ajánlatát betervezi az októberi költségvetés elé. Ez alkalommal számot ad a tanács arról is, hogy fél évig miért szünetelt ez az ügy a tanácsnál. Ugyanis azon határozatot hozta a tanács, hogy egy félévig bevárja, mielő megakarításokkal jár a Schlatter J. szakértő által ajánlott üzemterv életbeléptetése. Előterjeszti továbbá a tanács, hogy a *Drágán-patak*nál tervbe vett villamóstelep tervezői is bejelentették, hogy reflektálnak Nagyvárad város villamógyasztására s ez irányban ajánlatot nyújtanak be. Javasolja a tanács, hogy a törvényhatóság szólítsa fel a *Drágán-patak*nál létesíteni szándékoló villamosmű tervezőit, hogy konkrét ajánlatot tegyenek. Csak hogy erre nézve azt is ki kellene kötni, hogy ezen ajánlatot záros határidőn belül adják be.

* **Az utóak tisztántartása.** A közegészségügyi bizottság kedden tartott ülésén a tífusz megbetegülésekkel kapcsolatban a köztisztaság kérdésével is foglalkoztak. *Rimler*

Károly polgármester tegnap rendkívüli tanácsulást hívott össze, amelyen a közegészségügyi bizottság részéről kifejezésre jutott azon óhajással is foglalkoztak, hogy a város, tekintettel a tifusz megbetegülések rohamos emelkedésére, a köztisztaság rendezése terén rendkívüli intézkedést tegyen. A városi tanács a veszélyre való tekintettel, hajlandó rendkívüli intézkedéseket tenni; így több munkást alkalmaz az utcák és folyókák takarítására s fuvarosokat fogad fel, az utcai szenny elhordására. Ez azonban több ezer korona tulkiadást okoz, miért is előterjesztést tesznek az októberi közgyűlésen Nagyvárad város törvényhatóságához hogy ezen több kiadás fedezéséről gondoskodják.

* **A csatornázási pótdadó kivetése.** A csatornázás kérdése foglalkoztatta tegnap Nagyvárad város tanácsát. A tegnapi ülésen elhatározta, hogy a csatornázási programot betervezi az október havi közgyűléshez, azzal, hogy a törvényhatóság állapítsa meg, mely utcákat akarja a csatornázási program első részébe bevonni. A tanács ugyanis csak ez alapon tudja a költségeket megállapítani. Erre nézve pedig azért van szükség, mert a költségek végösszege alapján tudja a tanács a csatornázási pótdadó kivetési százalékát megállapítani.

* **Elhalasztott zarándoklat.** A Szilveszter emlék leleplezésével összekötött római zarándoklatot a tervezett ünnepélyekkel együtt a jövő tavaszra halasztotta a rendezőség. A magyar korona adományozójának emléknapján lévén ez az ünnepség, azon úgy az apostoli királynak, mint a magyar kormányának és parlamentnek képviselnie kellene magát. A király ugyan gondoskodott képviselteséről, megbíva ezzel vatikáni nagykövetségét, de a kormány és a parlament a mostani válság miatt erről most nem intézkedhetik. Elhalasztották ezért az egészet s nyugodtabb időben, majd a tavaszon tartják meg, amikor remélhetőleg jelentőségéhez méltó keretben lehet megtartani az ünnepségeket.

* **Hittanári vizsgálat.** Fetszer József szarvasi és Hóbeek István szilágysomlyói káplánok tegnap Nagyváradon az erre rendelt bizottság előtt sikerrel tették le a középiskolai hittanári vizsgálatot.

* **Athelyezés.** Az igazságügyi minisztérium vezetésével megbízott miniszterelnök dr. Petrács Lajos margittai kir. járásbírói jegyzőt a berettyóújfalui kir. járásbíróshoz helyezte át.

* **Képkiallítás a megyeházán.** E hó 10-én egy nagyváradai születésű festő, Moldvay Lajos, aki tudását ez ideig az impresszionistáktól szerezte, vasárnap önálló kiállítással lép a közönség elé. Moldvay Lajos képkiallítása október 10-én a vármegyeház nagytermében megnyílik. Látható naponta 9-6 ig. Belépődíj a megnyitás napján 1 kor., egyébkor 60 fillér.

* **Ki nyert a villamosjeggyel?** A Nagyvárad Városi vasút üzemeltetése értesíti a t. közönséget, hogy a villamos vasúti menetjegy sorsolási szeptember hóra vonatkozólag a kir. közjegyző közbejöttével október 6-án megtartotta. A sorsolás útján meg lett állapítva, hogy szeptember 8-án utazásra felhasználható F. 2. sorozat 24652. számú 20 filléres rendező jegy tulajdonosa részéről a jutalmazásba, miért is felszólított ezen jegy tulajdonosa, hogy az 50 korona jutalomdíjat az üzemeltetési pénztárnál a hivatalos órák alatt, a jegy felmutatása ellenében felveheti. Ugyancsak sorsolás útján állapított meg, hogy az augusztus hóra esedékes jutalomdíjat a Nagyvárad

Önkéntes Tűzoltóegylet kapta meg. Az üzemeltetési igazgatóság.

* **A jogászfiszes ünnepsége.** Nagyszabású, gyönyörűen sikerült ünnepi programmal rőtta le a nagyváradai jogászfiszes a kegyelet adóját az aradi tizenhárom iránt. Sok-sok évvel ezelőtt produkált a jogászfiszes ilyen magas színvonalú ünnepélyt. A városház közgyűlési terme a nagyváradai szocietas színe-javát fogadta be. Ezen fényesen sikerült ünnepély bizonyossága annak, hogy a jogászfiszes kezdi visszafoglalni a nagyváradai társadalomban azt a posztit, amely őt az utóbbi években leszállított és amely őt minden biztonnyal megilleti. Különös elismerés illeti ezért Véssey K. ifjúsági elnököt, aki időt és fáradságot nem kímélve buzgólkodott az ünnepély sikerén.

* **A gáborjáni népitólet.** Talán ez ideig még nem vezettek oly titokzatosan bűnügyi nyomozást, mint most a gáborjánt vezetik. Az előjáróság épp úgy titkolódik, mint a csendőrség, a csendőrség meg mint a lakosság. A lakosság egyáltalán nem akar kiadni a gyilkosokon. Azok akik nem vettek részt a borzalmas dologban, nem mernek vallani, mert tudják, hogy az egész község bosszúját vonják magukra. Az ügyész és a nyomozó csendőrök állandóan a bűnfelek keresésével vannak elfoglalva. Hogy lesz-e eredménye, az nagyon kétséges.

* **Közigazgatási ülés.** Nagyvárad város közigazgatási bizottsága ma, csütörtökön, október 7-én délután 3 órakor tartja rendes havi ülését.

* **Tífuszjárvány a béli járásban.** A béli járás egészségügyi szempontokból sohasem állott első helyen, mert a jó ivóvíz hiánya miatt a váltóláz, gyomor görcsök, gyomor katarlus napirenden voltak. Eddig azonban a bajokat csak kisebb jelentőségűeknek tulajdonították és a hatóságok megelégedtek azzal, hogy elrendelték az ártézi kutak létesítését. A rendeletet azonban nem tudták keresztül vitetni, mert a községek oly szegények, hogy a kutak költségeit sem tudták fizetni s e miatt a régi állapotok továbbra is megmaradtak. A rossz ivóvíz aztán most emberéletben követel áldozatokat. Mint tudósítók jelentik, Ökrösda a tifusz járványszerűleg lépett fel s ez ideig három ember meg is halt benne. A járványt tegnap konstataulta a járási orvos, aki nyomban elrendelte az óvintézkedések foganatosítását. A betegség egyre terjed. A vizsgálat kétségtelenül konstataulta, hogy a bajnak a rossz ivóvíz az okozója. Különbösen most ugyancsak a rossz ivóvíz miatt más betegségek léptek fel Kislaka, Beél, Olcsa, Krajova és Kalácsa községekben is.

* **Öngyilkosjelölt.** Gál Mihály cipészsegéd tegnap d. e. fél 10 órakor ittas állapotban felakasztotta magát. Hozzá tartozói észrevették tettet s még idejekorán levágták. Dr. Balkányi Ernő orvos nyújtotta az első segínyt.

* **Szerencsétlenül járt munkás.** Szalatkányi Imre a városi vízműtelep építkezésénél több társával egy db 38 mm. súlyú beton-tömböt helyezett el a Községben építendő vízfogónál. A szemtanúk állítása szerint a beton-tömb alatt levő fenyőfa gerendákból készült láb megcsuszott, mire a tömb lebillent s Szalatkányit a vízbe nyomta. A jelenlevő munkások nyomban kiszabadították Szalatkányit, akit a mentők súlyos, de nem életveszélyes sérülésével beszállították az izr. kórházba. A rendőrség a vizsgálatot megindította az irányban, hogy gondatlanság terhel-e valakit.

* **Megtámadott legény.** Bede Lajos hetes panasolja, hogy őt a vasúti repülő híd-nál Feldmann Lajos 4 társával megtámadta s 9 koronáját elvette. Nyomozás folyamatban.

x **A Korona kávéház művészarszlata** már bemutatkozott. A kávéház megtelt közönséggel és minden egyes számot élénken megtapsolt. Kiváló kabaretszámok vannak műsoron, a társulat tagjai kiváló művészberek. Csinos és szép hölgyek, ügyes komikusok pompás szórakozást szereznek a közönségnek.

x **Papi ruhák.** Tisztelettel értesitem a főtisztelendő papságot és a nagyérdemű közönséget, hogy az őszi és téli idényre megérkeztek finom fekete és színes szövetek. Különösen nagy raktárt tartok reverenda és papi öltönyökre való szövetekből. *Vajnovszki Károly.* Szent János-utca 32. sz. saját ház.

x **A legszebb hölgy** — ruhák angol férfikelmékből készülnek. Óriási választékban kaphatók KOCH testvérek szövet áru osztályában.

SZÍNHÁZ.

Heti műsor.

Csütörtök: Utazás az özvegyiség telé.
Péntek: Hoffmann meséi.
Szombat: János vitéz.
Vasárnap délután. Gyurkovits leányok.
Este: A színészvér (új operett).

Hunyadi László.

A szorongásig megtelt nézőtér feszült figyelemmel élvezte végig tegnap az idény első operaelőadását, bizonyosságot téve a mellett, hogy igenis van Váradon publikuma az operáknak. Az, hogy egy pár nevetlen ember fecsegésével zavarta a körülöttük ülőket, nem a közönségre szegény, hanem az illetők korlátozottságát bizonyítja.

Egészben véve valóban szép sikerű előadásról kell számot adnunk. *Várad* Aladár karmester nagy munkával és ambícióval készítette elő, tanította be és vezette az operát, mely mindenkit a legteljesebb mértékben kielégített.

Hunyadi László a legnépszerűbb magyar opera, mely még nem zeneértők előtt is élvezetes, mert áriái annyira dallamosak és magyarosak, hogy mindenki megértheti; sőt könnyen meg is jegyezheti azokat. Cselekvénye is érdekes és a magyar történelem egy szomorú eseményét tárgyalván, igen szerencsés gondolat volt az igazgatóságtól, hogy az október hatodik gyásznap alkalmából a selejtes görögöt hazafiasnak nevezett tákolmányok helyett egy ilyen igazán magyar s igazán nagy értékű darabot adatott elő.

Az összes szereplők egyformán megérdemlik a dicséretet, mert mindenik tehetsége szerint a legjobbat nyújtotta s mindeniken meglátszott a gondos előkészület.

A címszerepet természetesen *Mihályi* énekelte s mondhatni, ő volt az egész előadás lelke, aki énekével, játékaival partnereit is észrevételül irányította s vezette. Ő maga vérbeli operanékes. Hangja, énekudása nem ismer nehézségeket, előtte nincs magas vagy mély hang, nincs nehéz fioritura, intonációja tiszta és biztos s az utolsó felvonásban talán még üdőbb hangon énekelt, mint az elsőben, annyira nem ismeri a fáradságot. Játéka élénk és színes, mindig a helyzetnek megfelelő.

Károlyi Leona asszony Szilágyi Erzsébet rendkívül nehéz és fáradszó szerepét énekelte

kiváló sikerrel. Tömör, drámai szoprán hangja dacára a legnehezebb futamokat is igen szépen érvényre juttatta, a drámai jelenetekben pedig imponáló erejével s érces, tiszta csengésével tünt ki. Nagyon szépen játszott s általában legjelentősebb sikerei egyikét arata.

Zsigmondi Anna behizelgő, kellemes hangjával, kedves megjelenésével és játékaival nagyon tetszett s Mária nem könnyű szerepe után az opera együttes egyik erősségét látjuk benne, ami szokatlan dicséret egy operett primadonnára.

Hangterjedelme sokkal nagyobb, mint első fellépése után reméltük. Gogg Kriszta kellemes hangja s eléggé tanult énekesnő, kinek szintén sok hasznát láthatjuk még a Mátyás-hoz hasonló szerepekben.

Meglepően jó, csaknem tökéletes volt Pápay a Gara nádor szerepében. Néhai jó Ney Dávid parádés szerepe volt ez, Pápay ugy érvel, mint hangterjedelemmel nagyon szépen győzte az egyébként nem nagy szerep néhezégeit, csodálkozva hallgatjuk baritonistánál szokatlanul szépen érvényesülő mély F-jét Gózon a király szerepét énekelte. A magas tenor szerepet kissé át kellett írni számára, de szépen csengő hangon, tisztán énekelte és igaz tetszést aratott. Czillej kisebb szerepében jó volt Hunyady József.

Az énekkar várakozáson felül megfelelt, egyes nagyobb kardalok, mint a veszekedő férfi-kar, a híres »Meghalt a cselszövő« s az esküjelenet karéneke igazán nagyon szépen sikerült. A zenekar is a legkényesebb igényeknek is megfelelt s osztozott a tapsokban, melyeket Váradi karmester több ízben alaposan kiérdemelt, különösen a nyitány hatyudal után.

Miről több ilyen szép operaelőadást!

Dr. K. J.

Utazás az özevegység felé. Ma este Szécsi Ferenc pompás vígjátékát elevenítik fel a színházban. Ez a darab azok közül az ötletes vígjátékok közül való, amelyek finom szellemes duettjükkal pár év előtt óriási sikert arattak. Az Utazás az özevegység felé még nem egyedül a trivialisban keresi az ötletet és humort. Szécsi Ferenc darabját teljesen új betanulással mutatják be ma a színházban. Ez a darab a legszelebb körü érdeklődést érdemli.

Szinészszer. Vasárnap este mutatják be Eisler egyik legdivatosabb és legfrissebb operettjét a Szinészszer. Ez az ötletes muzsikája, kedves duettjü darab Krecsányi társulatának előadásában, óriási sikert aratott Budapesten. A becsi Volkstheater állandó műsordarabja. A vasárnapi bemutatóra nagy gonddal készülnek a színháznál. A darabban látványos táncokat lejtenek Zsigmondi Anna és Pápai. A darabot szenzációs kiállítással hozza színre Erdélyi Miklós igazgató.

Igazságszolgáltatás.

§ **Hatalmával visszaélt mező őr.** Nagyürög községben Pável Vaszali mező őr rajtakapta Szilágyi Márton, hogy lovaival a tilosban jár. A csősz megállította Szilágyit és zálogot követelt. Szilágyi ezt megtagadta, majd leugrott a szekérről és dulakodni kezdett a csőszszel. Dulakodás közben a csősz puskája elsült és hátba találta Szilágyit. Ez ágyhen az esküdtészi tárgyalás dr. Csulyok Béla elnöklésével tegnap kezdődött. A vádat dr. Vattay József bír. ügyész képviselte. Vád-

lott védője dr. Fleischer Béla ügyvéd. A tárgyalás során kihallgatott tanúk részint a vád, részint a védelem mellett vallottak. Majd az orvosszakértők terjesztették elő véleményüket a halál okára vonatkozólag. A tárgyalást, mely tegnapra tüzetett ki, ma folytatják, mikor is a vád és védbeszédre kerül a sor.

ÁVIRATOK.

A csehek nem békülnek.

Prága, okt. 6. A tegnapi tárgyalás nem javította meg a helyzetet. A cseh ujságok élesen hangoztatják és energikusan képviselik a csehek elutasító viselkedését és a németeket vádolják a tárgyalás meghúzóulása miatt.

A trónörökös gyermekei

Berlin, október 6. A Tageblatt bécsi értesülése szerint a Ferenc Ferdinánd királyi herceg és Hohenberg Zsófia fejedelemasszony házasságából született gyermekek semmi körülmények között sem támaszthatnak jogot a trónhoz. A gyermekeknek nem is lesz fejedelmi címük, hanem csak a Hohenberg hercegi címet fogják viselni.

Sarto Anetta öngyilkossága.

Milánó, okt. 6. A pápa unokanővére tegnap borzalmas öngyilkosságot követett el. Sarto Anetta idegbajos nő volt s e betegség annyira erőt vett rajta, hogy állandóan rögeszméi voltak. Tegnap azt hangoztatta, hogy csakis úgy juthat a paradicsomba, ha a tüzhálal megfeszíti bűneitől. Egy őrizetlen pillanatban ruháját petróleummal öntötte le s azt meggyújtotta. Mire tettét észrevették, oly súlyos égési sebeket szenvedett, hogy azokba belehalt.

Az annexió évfordulója Szerbiában.

Belgrád, okt. 6. Az összes ujságok vezércikkeket írnak Bosznia és Hercegovina annexiójának évfordulójáról s valamennyien azt mondják, hogy ez az esemény a legnagyobb csapások egyike, a melyek Szerbiát valaha érték. A Mál Journal azt indítványozza, hogy a belgrádiak holnap tiltakozó gyűlést tartsanak. A nemzeti színházban ma este három új magyar és osztrákellenes darabot adnak s ez alkalommal a főiskolai tanulók egy része is tüntetni fog.

KÖZGAZDASÁG.

== **Ekeverseny a Kupóc-pusztán.** A mezőgazdasági ekeverseny vasárnap ment végbe a váradi káptalannak Kupóc-pusztáján. A versenyen nemcsak az érmihálytalvai, de a szomszédos járások gazdaközönsége is igen nagy számmal jelent meg. A versenyeken részt vettek az eddigi gőzekék, melyeket már a múlt évről ismerünk. Igen nagy figyelmet vont magára a motoros eke. Ez a gép egy teljesen új szerkezetű találmány, mely 60 lóerővel rendelkezik. Nagy figyelmet keltett ennek a gépnek a munkája. A földet nemcsak felszántja, de oly

porhanyóvá is teszi, hogy talán még hátrányára is van. A motor mintegy 40 centiméternyire forgatja fel a földet, mely ez után talán inkább a kerti gazdálkodásra lesz alkalmas. Ez ideig még nem próbálták ki a gép által felszántott földek termőképességét. Most a felszántott 3 hold földet bevetik és a jövő évi termés fogja megmutatni, hogy van-e létjogosultsága a gépnek. — A versenyben a két féle gép szerepelt s az a motoros eke részére dönt el kedvezően.

Budapesti tőzsdetudósítások.

A gabonatözsde határidői.

Budapest, október 5.

— Délután 4 órakor. —

Buza május 1909. 50 kilogrammonként	14.36
Buza októberre	13.97
Buza ápr.	11.80
Rozs okt.	10.20
Zab májusra	—
Zab októberre	7.78
Tengeri máj. 1909.	7.88
Tengeri jul.	8.05
Tengeri májusra 1910.	7.24

Értékdözsde.

— Délután 4 órakor. —

Osztrák hitelbank részvény	634.
Osztrák magyar államvasúsi részvény	736.78
Leszámitoló bank	482.

SZERKESZTŐI PÓSTA.

Gede on. Belényes. Intézkedtünk, hogy a lap küldésében rendetlenség ne forduljon elő. Cikket azonban legalább másfél hónap óta egyáltalán nem kaptunk — ezért nem is közölhattunk. Üdvözlöt.

A szerkesztőket feloldó

Dr. VUOSKIOS GYULA.

Apró hirdetések

Minden szó 4 fillér. Vastagabb betűből 8 fillér. A legkisebb hirdetés 40 fillér.

Apró hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban: Szilágyi-

— Dezső-utca 5. sz. alatt. Telefon szám 263. —

Kepes Elek

orvosi köztérész és keztyűs, Nagyvárad, Sas-szál loda. (Passage.) Készíték saját műhelyemben a legkomplikáltabb sérvekre kitűnő sérvkötőket továbbá haskötőket, gummi harisnyákat, egyenes tartókat, betegápolási cikkeket és minden e szakmába vágó munkái a legjutányosabb árban, jótállás mellett. — Szarvasbőr-lepedőket és vánkókat, valamint mindennemű másféle szarvasbőr-munkákat is készítek a legjobb kivitelben.

Petheő Zsigmond

Nagyvárad, Uri-utca 29. Elvállal mindennemű olaj- és mosható (vizálló) festést épület és bútormunkát, homlokzatok, fürdőszobák, konyhák stb. zománcozását, valamint mindennemű ércfényező munkát, nyomint fürdőkádak, mosók, csillárok, vasbutorok (éce-

tett) hevitett készítését. — Telefon 875.

MOSKOVITS

anatomiai elpök a legjobbak.

Okleveles tanító

órákat ad iskolai tanágyakból elemi vagy polgári iskolás leányoknak. Ugy-szintén elvállal zongoravagy hegedű órákat is saját lakásán vagy házhoz járva. Bővebbet a kiadóhivatalban.

Csemege-szóló

naponta friss, legolcsóbb: MERTZ csemege-üzletében Körös-utca. Telefon 448.

Kitűnő

vöröshor, lienge 32 krajcár. Mertz Magyarbodegájában, Körös-utca

Hirdetmény!

Tisztelettel fölhivjuk a t. közönség figyelmét, hogy detail tűzifa osztályunk nagyváradi fatelepéről házhoz szállítva is árusítja I-ső II-od és III-ad osztályu kitünő minőségű tűzifánkat és elfogad két métertől felfelé bármilyen mennyiségü megrendelést.

Az ár, minőség és megrendelt mennyiségek pontos kiszolgálása tekintetében a legszolidabb üzleti elvek vezetnek bennünket.

Elfogadunk rendeléseket későbbi szállításokra is tetszés szerinti beosztással s ajánljuk is, hogy a téli szükségletek biztosítására a rendelések mielőbb feladassanak, mert az általános waggon hiány később a tűzifát is megrágithatja.

A rendelések feladhatók: Elesdi Erdőipar R. T. központi irodájában, Uri-utca 3. Telefon 814., avagy Fried és Társánál. Telefonszám 914.

Kiváló tisztelettel

Elesdi Erdőipar R. T.

Gyászoló közönség figyelmébe!

Mindennemü bel- és külföldi
márvány, granit és syenit **sirköveket**
a legjutányosabban

Edelstein Sámuel

sirkőraktárában

Rákóczi-ut (Fő-utca) 11. szám.

Moskovits-palotában szereshető be.

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: **NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.**

Raktáron tartjuk a javított **dr. Just-féle**

Wolfram lámpát

melynek áramfogyasztása az izzólámpával szemben **75** százalék **mehtakarítást** mutat fel. 40 gyertyás **W o l f r a m** lámpa **darabja 3.60 kor.** 100 gyertyásé **5 kor. 50 fill.**

S z a izzólmpa **dbja 72 fillér,**

tehát 5 százalék kartell áron alul.

Ér 1. nemű **izzólámpa különlegességek,** fényképes izzólámpák, ugyancsak **legolcsóbb áron kaphatók.**

Csillárok,

ívlámpák

állandóan nagy választékban kaphatók s a villamos telepen külön célra épített nagy

csillár-raktárunkat megtekintésre ajánljuk.

Ugyanott állandóan raktáron tartunk

villamos motorokat

12 lóerőtől 12 lóerőig minden nagyságban

Elvállaljuk

és erőátviteli berendezések felszerelését, bővítését, átalakítását, javítását, ívlámpák kezelését, hozzávaló szénpálcák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat a legolcsóbb árak mellett.

Költségvetések ingyen.

villamos világítás

Telefon szám 514.

Főszerező telefonja 55. sz.

Egész éjjel ügyeletes szolgálat.

MEGLEPŐ SZINTE CSODÁLATOS GYÓGYEREDMÉNYEKA

APTAMÁSI

LITHIUM-GYÓGYVIZ-

*zel gyomor,ese-hólyagés
bélbántalmaknál cala-
mint asthma,bronchiale,
köszvény és huy savas
diathesis eseteiben.*

Kaplató **Wurst József** fűszer-
csenget- és ásványviz kereskedő
élen N. Várad, Rákóczi-ut 7. sz

SZABÓ JÁNOS

úri divat szabó és egyenruha készítőnél
a legdivatosabb szövetek dus választékban vannak felhalmazva.

Modern szabás. Izléses munka.

Fő-utca, (Gerliczy-palota.)

Tanuló felvétetik.

Halló! Kérem a 882. számot! t. i.

Frenkel Ignác

asztalos

Kert-utca 16. szám alatti butorraktárát, hol minden szoba- és konyha-butor raktáron van. Vesz és elad kevésbbé használt butorokat. Butor tisztítást és szakszerű javításokat a legolcsóbban végez. Butorszükségletünk beszerzése előtt saját érdekünkben ne mulasszuk el a tenni ceget felkeresni.

Uj könyvkötészet!

Van szerencsém a n. é. közönség b. tudomására hozni, hogy

RIMANÓCZY- (Áldás) UTCA 5. szám a.

egy a mai kornak teljesen megfelelő

könyvkötészetet és vonalzó-intézetet

rendeztem be, hol minden e szakmába vágó munkálatok a leg-
jutányosabb árban készíttetnek.

Tisztelettel

Szokol Ferenc, könyvkötészet és vonalzó-
intézet tulajdonos.
Olaszí, Áldás-utca 5. (Rimanóczy-ház.)

**A Biharmegyei
Takarék pénztár**

zálogháza

e hó 19-én

árverést tart.

Kéretnek a felek zálogjegyek rendezésévé.

Hirdetések

felvétetnek

a kiadóhivatalban.